

Ku2025/00871

Till
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.kkm@regeringskansliet.se

Remissvar ”En kulturkanon för Sverige” (SOU 2025:92)

Inledning

Riksteatern har blivit inbjuden av regeringen att lämna synpunkter på överväganden och förslag i betänkandet *En kulturkanon för Sverige* (SOU 2025:92) om hur Sveriges kulturkanon ska förvaltas, tillgängliggöras och hållas relevant över tid (avsnitt 6) samt konsekvenser (avsnitt 7).

Riksteatern – hela Sveriges scen – är en folkrörelse som samlar närmare 40 000 medlemmar i drygt 230 lokala riksteaterföreningar över hela landet, samverkar inom 21 regionala riksteaterföreningar och nationellt är den största producenten av turnerande scenkonst. Riksteatern har en unik roll som både arrangör, producent och främjare av scenkonst i hela Sverige. Varje år nås ungefär en halv miljon besökare av teater, dans, cirkus och musik tack vare den under snart hundra år förfinade infrastrukturen bestående av kombinationen ideellt engagemang, främjande och skapande av högkvalitativ scenkonst.

Riksteaterns uppdrag är att, tillsammans med andra, skapa struktur och stå för det levande kulturlivet idag. Vi vill betona vikten av att ge utrymme åt det som skapas nu och ger möjlighet till nya publikmöten – spegling av ens erfarenheter och ett aktivt deltagande i kulturlivet väcker intresse för andra uttryck, historiska perspektiv och ökar möjlighet till gemenskap. Riksteatern ser en risk att betoningen av kultur och kanon som något historiskt och statiskt inte främjar utan tvärtom riskerar fjärma människor från ett aktivt deltagande i det levande kulturlivet idag. Vilket är det som har potentialen att skapa verklig gemenskap.

Riksteatern vill poängtera betydelsen av begreppen konstnärlig frihet, yttrandefrihet och institutionell autonomi i en sund demokrati. Vi vill också påminna om den brett accepterade principen om armlängds avstånd inom kulturpolitiken och de ”dubbla armlängder” som kanonprojektet presenterades med.

Riksteaterns synpunkter i sammanfattning

Riksteatern avstyrker förslaget i sin helhet.

Riksteatern anser att utredningens förslag inte håller tillräcklig kvalitet och inte heller konsekvensanalysen håller tillräckligt djup som är brukligt för en statlig utredning.

Riksteaterns bedömning är att de strukturer som redan idag finns för att skapa tillgång till konst och kultur över hela landet är effektiva i förhållande till resurstillgång. Riksteatern ifrågasätter starkt varför resurser skulle tas från konkret verksamhet till ytterligare överbyggnad och är negativ till föreslagen finansiering.

Riksteatern ser också stora risker med att pengar kopplas till spridning av ett specifikt konstnärligt innehåll, det riskerar motverka ambitionen med ”dubbla armlängder” inom kanonprojektet och ge andra effekter än de önskade.

Riksteaterns synpunkter

7.1- 7.2 Konsekvenser

Integrationspolitiska mål

Gemenskap, liksom konstnärlig kvalitet, skapas med brokighet och en mångfald av kulturuttryck, verk och upphovspersoner. Ur Riksteaterns perspektiv innebär det att inkludering uppnås genom vårt arbete i enlighet med föreningens ändamålsparagraf: ”Riksteatern är en folkrörelse som arrangerar, främjar och producerar scenkonst och som äger en teater, en turnerande nationalscen för alla. Riksteaterns verksamhet utgår från medlemmarnas engagemang, delaktighet och medskapande och är öppen för nya konstnärliga uttrycksformer, nya verksamheter och nya samarbetspartners. Riksteatern ska ge alla möjlighet att uppleva varierad och kvalitativ scenkonst, oavsett var man bor i landet, oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, social eller etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsförutsättning, sexuell läggning eller ålder. Riksteatern ska bidra till att alla ska kunna delta, ha inflytande och känna delaktighet i konsten och samhället och ska på så sätt vara en föregångare i att utöva, utveckla och skapa morgondagens demokrati.”

Sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Riksteatern delar inte kommitténs bedömning att *förslagen skulle bidra till ökad tillgång till kultur över hela landet* då förslagen inte adresserar hur de strukturella problemen med ojämnt deltagande i kulturlivet, kopplat till bland annat geografi, kön, inkomst- och utbildningsnivå, skulle hanteras.

Finansieringsförslag för bildande av en ny stiftelse & Ekonomiska konsekvenser av interimslösningar innan stiftelsen bildas

Riksteatern är emot att resurser skulle tas från verksamheter som idag arbetar konkret med att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen för att finansiera en ny överbyggnad, struktur och administration. Vi ser inte rimligheten i att satsa pengar på kulturkanon samtidigt som neddragningar pågår och är också starkt kritiska till att Allmänna Arvsfondens medel skulle gå till detta. Vi ser det som problematiskt att kanon kopplas ihop med finansiella medel, en statligt normerad idé om vilken kultur som är viktig. Det behöver sättas i relation till vilken annan kultur som då inte skulle få finansiering och skulle dessutom riskera ge en strukturell förändring som instrumentaliserar konst och kultur.

Att räkna med avkastning enligt förslaget uppfattar vi som sannolikt vid hög risk, men med drag av glädjekalkyl om låg risk eftersträvas, det framgår inte vilken risknivå som är utgångspunkten för beräkningen.

6.2 Kommitténs förslag om hur Sveriges kulturkanon ska förvaltas, tillgängliggöras och hållas relevant över tid – 6.3 Interimslösningar för att tillgängliggöra Sveriges kulturkanon i avvaktan på att en stiftelse bildas
Riksteatern ställer sig negativ till förslaget om en stiftelse.

De resurser som skulle krävas för överbyggnaden (stiftelsen) skulle uppnå större effekt och resultat på de nationella kulturpolitiska målen inom befintliga strukturer. Aktörer inom det breda kulturfältet (bland andra kultur- och kulturarvsaktörer, studieförbund och folkhögskolor lokalt,

regionalt och nationellt) är både mer lämpade och mer resurseffektiva när det kommer till att öka tillgången till och inkluderingen i kulturlivet.

Riksteatern ställer sig frågande till om konstruktionen är juridiskt görlig på det föreslagna sättet (stiftelse initierad av staten, finansierad av Allmänna Arvsfonden) och det saknas djupare information kring den lagliga situationen i konsekvensanalysen vilket försvårar ett svar. Vanligtvis blir den juridiska person som avskiljer egendom stiftaren, uppfattar dock inte att det är utredningens avsikt att föreslå att den självständiga fonden blir stiftaren i det här fallet.

Bildningsbegreppet behöver genomsyra människolivet från början till slut och här är skolan otroligt viktig. Grundfinansiering av skola, kultur och bibliotek gör avgörande skillnad om människor ska kunna göra en bredare bildningsresa eller inte.

Riksteatern delar förslagets betoning av studieförbund och folkhögskolor (jämte bra skola, SFI etc.) som centrala för att främja bildning, gemenskap och inkludering i Sverige, som möjliggörare för individen att stärka sitt kulturella kapital och vill poängtera betydelsen av ett starkt utbildningsväsende i sin helhet framför särlösningar. Därför anser vi det är viktigt att tillföra resurser och satsa på de befintliga verksamheterna och kanalerna istället för att göra ytterligare neddragningar. Vi vill också lyfta kopplingen mellan folkbildning och folkrörelse, bredden i och vikten av de ideella krafter och det engagemang som skapar folkrörelsestrukturen i Sverige. Den har stor betydelse för att uppnå bildning, gemenskap och inkludering, liksom konstnärliga uttryck och möten med konst av olika slag.

Kultur- och kulturarvsaktörerna har idag en avgörande roll för att tillgängliggöra och levandegöra Sveriges kultur. Över hela landet finns starka nätverk och väl utvecklad samverkan mellan såväl offentliga som ideella och privata aktörer för att erbjuda och tillgängliggöra kultur och aktivt deltagande.

Förslaget gör anspråk på att någon annan ska säga till aktörerna vilken kultur som är viktig, autonomin riskerar gå förlorad. Riksteatern är en folkrörelse och har i snart hundra år haft ett gott samarbete med staten kring det gemensamma intresset i att tillgängliggöra scenkonst av hög kvalitet till alla i hela landet. I det dagliga producerar Riksteatern innehåll, och möjliggör spridning av andra producenters konstnärliga innehåll, genom vårt grundläggande uppdrag att turnera och spela överallt. Därigenom bidrar vi till att hålla ihop landet – genom att engagera en bredd av konstnärer som representerar en bredd av konstnärliga uttryck, bär med sig olika erfarenheter och representerar flera olika grupper i samhället. Tillsammans med det ideella engagemanget och lokala arrangörskapet är det ett inkluderande sätt att arbeta med spridning och stärkande av kulturen i Sverige. Riksteatern skapar gemenskap genom mötesplatser, medlemskap och upplevelser av scenkonst över hela landet. De tankar, känslor och samtal det ger upphov till förändras löpande och repertoaren utvärderas och utvecklas kontinuerligt.

Riksteatern vill i sammanhanget lyfta innehållet i *Så fri är konsten - Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten* (Myndigheten för kulturanalys Rapport 2021:1). Där beskrivs och analyseras risker, och möjlig skadekontroll, kopplat till hur offentliga ekonomiska anslag kan hanteras för att undvika att kulturproduktionen styrs av hur medlen villkoras. Vi uppfattar att förslaget En kulturkanon för Sverige går stick i stäv mot slutsatserna i den rapporten liksom med den i övrigt förda politiken med neddragningar på anslag till de som idag har uppdrag riktade mot de nationella kulturpolitiska målen.

Norsborg 2025-12-10

Kerstin Brunnberg, ordförande

Susanna Dahlberg, vd